

Vägledning god man för ensamkommande barn och ungdomar

God man för ensamkommande barn

Lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn

Varje ensamkommande asylsökande barn har rätt att få en god man som kan företräda barnet i Sverige. Det är Överförmyndaren i den kommun som barnet vistas i som förordnar en god man.

I uppdraget som god man till ett ensamkommande barn är man både i vårdnadshavares och förmyndares ställe. Ett vanligt uttryck är att man som god man ska vara det nav kring vilket barnets angelägenheter samordnas.

”Det är mycket viktigt att den gode mannen har klart för sig vad hans eller hennes roll består i och inte agerar som en ”mamma eller pappa”. Om så sker uppstår ofta problem för barnet som hade kunnat undvikas om gode mannen hade agerat mer professionellt”

Ensamkommande barns rätt, Eva von Scéele och Ingmar Strandberg, Stockholm 2010, s.20

I de flesta fall har barnet föräldrar någonstans i världen och god man är bara en tillfällig juridisk företrädare. De flesta barn kommer efter positivt beslut i asylfrågan också att få en särskilt förordnad vårdnadshavare.

Tanken är att godmenskapen enligt ovanstående lagrum skall vara kortvarigt och att gode mannen under förordnandetiden ska vara aktiv. Den gode mannen ska ha regelbunden kontakt med barnet, med familjehemmet det vistas i, socialtjänsten och det offentliga biträdet och aktivt verka för att dessa kontakter fungerar. Gode mannen ska alltid ha barnets bästa för ögonen och fatta nödvändiga beslut, om möjligt i samråd med barnet.

God man ska uppfylla följande krav:

- vara erfaren, rättrådig och i övrigt lämplig för uppdraget (11 kap. 12 och 13 §§ föräldrabalken),
- vara särskilt lämpad för arbete med barn i en utsatt situation,
- ha kunskap om barns behov i olika åldrar och ha förståelse för deras situation,
- ha goda kunskaper om det svenska samhället (skola, vård, myndigheters ansvar med mera),
- behärska god svenska, både skriftligen och muntligen,
- vara opartisk i förhållande till myndigheter,
- ha kunskap om utlänningsärenden och asylprocess.

God mans uppgifter

Träffa barnet och boendet för en presentation och etablera ett förtroende. God man bör berätta om sitt uppdrag och vad en god man kan, får och ska göra för barnet. Beroende på barnets mognad, ålder och hälsotillstånd ska gode mannen informera om hur asylärendet går till, vilka myndighetskontakter som kommer att ske, om boende, skola och hälsoundersökning.

God man har ingen försörjningsplikt gentemot barnet och ansvarar inte heller för den faktiska vården. Det ansvaret har familjehemmet eller HVB-hemmet och i sista hand socialsekreteraren. Samma regler enligt socialtjänstlagen (SoL) som gäller för placerade barn gäller även för de ensamkommande barnen.

Det är kontaktpersonen och inte den gode mannen som följer med barnet vid till exempel läkarbesök eller olika fritidsaktiviteter om inte personal på boendet gör det.

God man har genom sitt ställföreträdarskap rätt att ta del av information som rör barnet och ska bli informerad om och ha rätt och bör delta i möten m.m. gällande barnet. Det är viktigt att god man har ett nära samarbete med både barnet, boendet och socialtjänsten samt övrig personal som arbetar med barnet/ungdomen.

Att någon förordnats som god man medför inte att han eller hon omfattas av någon tystnadsplikt. Det ligger dock i uppdragets natur att den som är god man inte bör föra vidare något som barnet har berättat i förtroende eller föra vidare känslig information som kan skada barnet.

Avsaknaden av tystnadsplikt torde dock inte kunna åberopas som skäl för att förvägra den gode mannen att ta del av information om barnet eller att vara närvarande vid till exempel förhör. Viss information utgör närmast en förutsättning för att en god man ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Det är det offentliga biträdet som fått uppdraget att företräda barnet i asylärendet. God man bör inte själv agera t.ex. genom att skicka in skrivelser till eller kontakta migrationsdomstolarna. Om det offentliga biträdet inte redan ansökt om uppehållstillstånd för barnet ska god man se till att det blir gjort. God man bör därför omgående ta kontakt med det offentliga biträdet. Barnet har rätt att få sin sak prövad i Sverige även om den gode mannen anser att möjligheterna att få asylansökan beviljad är små. Det är god mans ansvar att bevaka att det offentliga biträdet för barnets talan. Vid avslagsbeslut i asylfrågan kan god man lämna fullmakt till advokat att företräda barnet vid en ev. överklagan.

God man har både rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets angelägenheter. Vid varje tillfälle som en myndighet ska träffa barnet har god man rätt att närvara. Ett barn under 18 år är underårigt och har rätt att ha en ställföreträdare vid sin sida. Myndigheter kan inte åberopa sekretess gentemot god man. God man kan dock ge sitt samtycke till att barnet får ha ett enskilt samtal med t.ex. en socialsekreterare.

Konkreta arbetsuppgifter för god man

- Ansöker om uppehållstillstånd (om inte det offentliga biträdet redan har ansökt).
- Biträder barnet vid utredning hos Migrationsverket.
- Biträder vid möten hos det offentliga biträdet.
- Söker aktuella bidrag från Migrationsverket och socialtjänsten.
- Ser till att barnet får komma på en hälsoundersökning.
- Företräder barnet vid hälso-, sjuk- och tandvård.
- Ser till att barnet får en fungerande skolgång.
- Deltar i utvecklingssamtal.
- Beslutar om skolresor.
- Förvaltar barnets tillgångar, även dagersättning och andra bidrag.
- Kontrollerar att ersättningar och bidrag kommer barnet till godo.
- Tecknar hyreskontrakt efter PUT.
- Företräder barnet vid köp av varor och tjänster.
- Samtycker till placering av barnets boende
- Ansöker om bistånd hos socialtjänsten, såsom t.ex. kontaktperson.
- Medverkar till kontakt med föräldrar och släktingar.
- Företräder barnet om det utsätts för brott.
- Företräder barnet om det begår brott.
- Vara ett stöd för barnet.
- Meddelar överförmyndaren om barnet flyttar till annan kommun och om uppehållstillstånd beviljats.
- Redovisar uppdraget till överförmyndaren.
- Anmäler om eget obestånd uppkommit eller annat förhållande som kan påverka förordnandet.

God man är enligt lag skyldig att inom två månader från den dag Överförmyndaren beslutar om förordnandet lämna in en förteckning över barnets tillgångar och skulder. I de flesta fall har barnet inga tillgångar eller skulder men förteckningen måste ändå lämnas in. God man ska alltid ha god kontroll på barnets ekonomi och inte sammanblanda den med sin egen. God man ska även lämna in en tidrapport/redogörelse över uppdraget till Överförmyndaren för att denna ska kunna granska arbetet och bestämma ett skäligt arvode. Om god man har utfört uppgifter som inte ingår i uppdraget kan god man inte heller räkna med att få arvode för detta.

Asylsökande barn har rätt till hälso- och sjukvård inklusive barnpsykiatrisk vård och tandvård. Det är boendepersonalen eller kontaktpersonen – inte god man – som följer med barnet till läkare eller olika fritidsaktiviteter o.s.v. God man ska dock bevaka att barnet får dessa behov tillgodosedda och kan därför ibland behöva närvara vid sådana besök.

Uppdraget efter att barnet fått permanent uppehållstillstånd

Efter att barnet har fått PUT ska en särskilt förordnad vårdnadshavare förordnas så snart det är möjligt. Det är socialnämnden som väcker talan hos Tingsrätten. Under den tid socialnämnden utreder vem som kan vara lämplig som särskilt förordnad vårdnadshavare, är god man skyldig att kvarstå som ställföreträdare för barnet. Detta får dock inte fortgå under en

alltför lång tid. God man bör se till att socialnämnden påskyndar arbetet med att få en vårdnadshavare för barnet. Några uppgifter som god man dock bör göra i väntan på vårdnadshavare: folkbokföring, ansöka om ekonomiska bidrag, återlämna LMA och bankkort till Migrationsverket, ansöka om pass och id-kort, öppna bankkonton till barnet.

Vid följande situationer upphör godmanskapet:

- när barnets föräldrar kommit till Sverige och kan utöva vårdnaden och förmyndarskapet,
- barnet varaktigt lämnat Sverige,
- en särskilt förordnad vårdnadshavare utsetts,
- det är uppenbart att god man inte behövs.

Överförmyndaren beslutar om upphörandet. Godmanskapet upphör utan särskilt beslut när barnet fyller 18 år.

Arvode

God man har rätt till ett skäligt arvode vilket beslutas av överförmyndaren. Överförmyndaren vill dock erinra om att uppdraget som god man har ett stort inslag av ideellt arbete.

Begära entledigande från uppdraget.

God man kan begära sig entledigad från sitt uppdrag. Begäran ska ske skriftligen och skickas in till Överförmyndaren. Tänk på att uppdraget kvarstår tills Överförmyndaren tillsatt en ny god man. Barnet ska inte behöva vara utan någon som kan företräda denne.